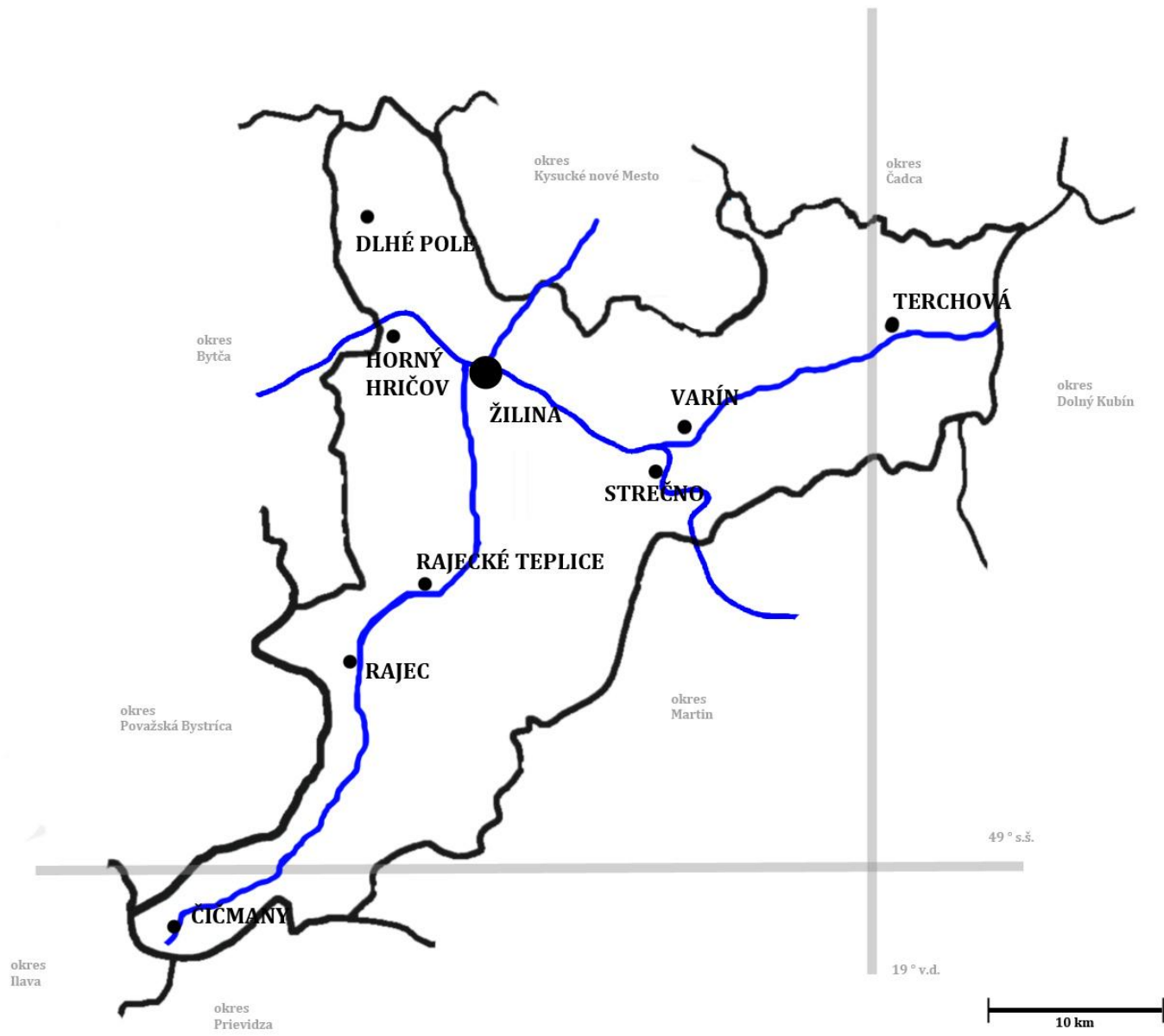

Bulletin mesta Žilina

***/metodický materiál pre
základné školy/***

Využitie:

**k príprave otázok monotematickej časti
školského kola geografickej olympiády**

Okres Žilina

Poloha a prírodné pomery

Okres Žilina leží v severozápadnej časti Slovenskej republiky. Susedí s piatimi okresmi Žilinského kraja (Bytča, Čadca, Kysucké nové Mesto, Dolný Kubín a Martin) a tromi okresmi Trenčianskeho kraja (Prievidza, Ilava, Považská Bystrica). Jeho rozloha je 815 km².

Najnižšiu nadmorskú výšku v okrese má územie obce Dolný Hričov (310 m n.m.), najvyššiu vrch Veľký Kriváň v Malej Fatre (1 709 m n.m.). Okresné mesto Žilina (85 000 obyvateľov, 49° 13' s.š., 18° 44' v.d.) leží na sútoku troch riek: Váh, Kysuca, Rajčanka. Najjužnejšou aj najzápadnejšou obcou okresu sú Čičmany (48° 57' s.š., 18° 30' v.d.), najvýchodnejšou je Terchová (49° 15' s.š., 19° 01' v.d.), najsevernejšou Dlhé Pole (49° 18' s.š., 18° 37' v.d.).

Povrch okresu tvoria dve geomorfologické jednotky: pohoria a kotliny. Jadrom okresu je Žilinská kotlina tvorená paleogénnym a kriedovým flyšom s vrstvami pieskocov, ílovcov a slieňocov a štvrtohornými ílmi, pieskami a štrkami. Z ústrednej časti kotliny vybiehajú pozdĺž Rajčanky rajecký výbežok, pozdĺž Varínky varínsky výbežok. Patrí k Vnútrotným Západným Karpatom.

Žilinskú kotlinu obklopujú pohoria:

Malá Fatra – riekou Váh rozdelená na Lúčanskú a Krivánsku časť. Je to jadrové pohorie tvorené najmä žulami, kryštalicými bridlicami a druhohornými usadenými horninami. Malá Fatra patrí do Vnútrotných Západných Karpát.

Strážovské vrchy – sú jadrové pohorie tvorené žulou, kryštalicými bridlicami, druhohornými vápencovými a dolomitovými usadeninami. Patria do Vnútrotných Západných Karpát.

Súľovské vrchy – tvoria prevažne tret'ohorné zlepence, sú súčasťou Vonkajších Západných Karpát.

Javorníky a Kysucká vrchovina – sú flyšové pohoria Vonkajších Západných Karpát tvorené najmä ílovcami a pieskocami.

Nižšie položené časti okresu patria do mierne teplej podnebnéj oblasti, najvyššie do chladnej. Priemerná ročná teplota je v kotline okolo 7 °C, v pohoriach 4 °C a priemerný úhrn zrážok je v kotline 700 - 800 mm, v pohoriach okolo 1 000 mm. Najčastejšie tu vanú severné a severozápadné vetry.

Priemerná teplota vzduchu v meste Žilina v júli dosahuje +18°C, v januári -4°C; ročný priemer zrážok je 650 – 700 mm, najviac zrážok spadne v júni a v prvej polovici júla; snehová pokrývka pretrváva 60 – 80 dní v roku.

Územie okresu patrí k úmoriu Čierneho mora. Vody z okresu odvádza rieka Váh, ktorá z pravej strany príberá riekku Varínku a Kysucu, z ľavej riekku Rajčanku. Na Váhu sú na území okresu dve vodné nádrže: Vodná nádrž Hričov a Vodné dielo Žilina. Priemerný prietok Váhu v Žiline je približne 97 m³/s. Maximálny vodný stav majú rieky na našom území v jarnom období. Územie je bohaté na minerálne a termálne pramene. Najznámejšie sú v Rajeckých Tepliciach, kde sa liečia zápalové a degeneratívne choroby pohybového ústrojenstva, nervové choroby a choroby z povolania.

V kotline prevažujú nívne pôdy a illimerizované pôdy (luzizeme), flyšové pohoria sú pokryté najmä hnedými lesnými pôdami (kambizeme), vo vápencových oblastiach sú rendziny. Vo vyšších nadmorských výškach sa nachádzajú podzoly.

Žilinská kotlina je prevažne odlesnená. Pôvodne zmiešané spoločenstvo bolo premenené človekom. V nižších polohách prevažujú buky a duby, vo vyšších smrek. Nad hornou hranicou lesa v Malej Fatre je stupeň kosodreviny a alpínskych lúk.

Národné parky, chránené krajinné oblasti okresu Žilina

NP Malá Fatra – vyhlásený v roku 1988, zaberá rozlohu 22 630 ha, ktorý poskytuje ochranu 30 druhom cicavcov /napr. medveď hnedý, rys ostrovid, mačka divá, srnec hôrny, jeleň obyčajný/, 118 druhom vtákov /napr. murárik červenokrídly, vrchárka červenkáva, bocian čierny, skaliar pestrý, tetrov čierny/ a 1000 druhom hmyzu /napr. fúzač alpínsky, kováčik lesklý, bystruška zrnitá/, z plazov tu nájdeme jaštericu múrovú, zmiju obyčajnú a i. MF predstavuje najzaujímavejšie pohorie Slovenska z floristického pohľadu, vyskytuje sa tu približne 110 druhov chránených rastlín /napr. horec jarný, horec Clusiov, šafran Heuffelov, poniklec slovenský, astra alpínska, zvonček karpatský a i/. Vyskytuje sa tu 36 karpatských endemitov /napr. horčičník k Wittmanov, kurička Kitaibelova, jastrabník Morisov a pod./. Na území MF bolo vyhlásených osem dôležitých NPR: Rozsutec s dolomitovým reliéfom tvorený najrozmanitejšími skalnými formami; Cheb s bralnými partiami, roklami, ľadovcovými karmi, kamennými morami, jaskynnými systémami a vyvieraczkami; Tiesňavy s atraktívnym výskytom skalných útvarov v tvare mnícha, plačúcej Aničky, Ďurkovou skalou, červenou stenou a pod.; Veľká Bránica s pralesnými spoločenstvami s prechodom do kosodreviny a alpských lúk; Prípor o zachovanou pôvodnou výškovou stupňovitou vegetáciou od jedľovo – bukového až po kosodrevinový lesný vegetačný stupeň; Suchý s prirodzeným lesným spoločenstvom pralesovitého rázu, so zachovalou hornou hranicou lesa v častiach Suchého a Stratenca s výskytom tisa obyčajného a duba zimného; Krivé, ktoré plní pôdoochranársku funkciu a s meandrom pôsobivú estetickú scenériu; Starý hrad s lesnými spoločenstvami reliktného pôvodu s kyslými dubovými bučinami z obdobia holocénu a so sutinovými lesmi; Kozol s bralnými zoskupeniami, skalnými stupňami a výskytom vápencovej bučiny; Kľak s vrcholom vápencovo – dolomitckej trosky chočského príkrovu, tzv. bralná čiapka s vápnomilnou vegetáciou a pôvodnými bukovými a jedľo-bukovými lesmi a PP Domašínsky meander – typický riečny reliéf /obtočník/, ktorý sa vyvinul procesmi zahlbovania Váhu do dvíhajúceho sa pohoria MF koncom treťohôr; s významnou vedeckou hodnotou, pretože je v Západných Karpatoch ojedinelý – dôkaz postupného zahlbovania sa Váhu do tvrdého žulového podložia.

CHKO Kysuce – vyhlásená v roku 1984 o rozlohe 65 462ha, ktorý sa skladá z dvoch samostatných od seba oddelených častí, západnej javornickej a východnej beskydskej – zasahuje na územie okresu Žilina. Patrí medzi najväčšie veľkopoľné chránené územia Slovenska, vyskytujú sa tu jedinečné kamenné gule, o ktorých sa dodnes nevie ako presne vznikli; k ďalším pozoruhodnostiam patrí aj vytekanie ropy na zemský povrch v Korní, prírodné útvary /súvislé kaskády, malé vodopády a i./. Nájdeme tu významnú lokalitu PR Čierna Lutiša so zvyškami jedľovej bučiny, PR Brodnianka, PR Rochovica.

CHKO Strážovské vrchy – vyhlásená v roku 1989 o výmere 309 799ha, tvorená dvomi samostatnými jednotkami: Strážovskými vrchmi a Súľovskými skalami, ktoré zasahujú do okresu Žilina: NPR Súľovské skaly je mimoriadne pôsobivé územie s morfológickými javmi (veže, homole, ihly), s pseudokrasovými javmi (skalné okná, brány, jaskyne).

NPR Strážov, vyhlásená v roku 1981 s výmerou 61,88ha, kde predmetom ochrany sú zmiešané lesy jedľovo – bukové a smrekovo – bukovo – jedľové lesy

PR Slnečné skaly – vyhlásená v roku 1965, na ploche 107,60ha predstavuje chránený komplex skalných útvarov /stĺpy, bašty, veže, skalné steny/.

PR Šujské rašelinisko – v alúviu rieky Rajčanska, vyhlásená v roku 1983, s rozlohou 10,80ha a poskytujúca ochranu vzácnym rašelinovým spoločenstvám.

Kultúrne pamiatky okresu Žilina a okolia

Mesto Žilina je bránou do turistického regiónu Horné Považie. Historické srdce mesta tvorí Mariánske námestie, ktoré si ako jediné zachovalo renesančné arkády – laubne. Jeho dominantou je jezuitský kostol s kláštorom, ktorý tu postavili v rámci posilňovania katolíckeho ducha Žiliny v 18. storočí. /Kostol Obrátenia sv. Pavla – Národná kultúrna pamiatka – dominanta Mariánskeho námestia, dvojvežový barokový kostol z rokov 1743 – 1754 postavený jezuitami; s vežami vysokými 32 m a na priečelí kostola so sochou sv. Pavla; v interiéri je umiestnený hlavný oltár sv. Pavla apoštola s obrazom patróna kostola od Jozefa Božetecha Klemensa, dva bočné barokové oltáre, obrazy svätcov, organ na chóre a ďalšie barokové vybavenie z 18. storočia; v suteréne kostola sa nachádzajú krypty; kostol bol vysvätený v roku 1749/. Ku kostolu patrí Kláštor Jezuitov Žilina /NKP, rezidencia jezuitov, ktorú postavili spolu s kostolom; v minulosti /1833/ kláštor slúžil ako sirotinec – preto je známy pod názvom Sirotár; Na objekte je pamätná tabuľa venovaná zakladateľovi sirotinca, nitrianskemu biskupovi Jozefovi VURUMOVÍ (1763-1838) s nápisom: EXELLENTISSIMUS ILLUSTRISSIMUS AC REVERENDENDISSIMUS DOMINUS IOSEPHUS VURUM, M.D. ET A.S. GRATIA EPPUS NITRIENSIS S.C. ET R.A.M.ACTUALIS INTUS STATUS CONSILIARIUS OBOTAE PARENTIBUS AT DERELICTAE PUBI AGENAE PIA LARGITAT ET MUNIFICENTIA DICAVIT ANNO 1833 (Najvznešenejší, najjasnejší ako aj najdôstojnejší pán Jozef Vurum, z vôle všemohúceho Pána a Apoštolského stolca nitriansky biskup, v otázkach vnútroštátnych dôverných poradca cisársko-kráľovského Majestátu Rakúsko – Uhorska, úbohým sirotám a rodičmi odvrhnutým deťom tento útulok vo svojej milostivej štedrosti a dobročinnosti láskavo roku 1833 odovzdal). Nad vchodové dvere do sirotinca v roku 1934, pri príležitosti stého výročia jeho existencie, umiestili latinsky nápis: ORPHANO PUERIS ADIUTORI PSAD 1934 (Sirotincu, dobrodincovi chlapcov, venované roku Pána 1934)/.

Oveľa starší je pôvodne gotický kostol čnejúci sa nad námestím Andreja Hlinku – Farský kostol Najsvätejšej Trojice /Katedrála Najsvätejšej Trojice a Burianova veža – NKP písomná zmienka o farskom kostole je z roku 1400; po požiari

v roku 1848 sa kostol zrútil a opravil až v roku 1869; pri ďalšom požiari mesta v roku 1886 zhorela aj strecha kostola, ktorú opravili v roku 1890 a vtedy dostala kostolná hodinová veža dnešný tvar; posledná väčšia prestavba kostola bola v rokoch 1942 a 1943; kostol bol pôvodne gotický a po prestavbe má renesančný charakter; Burianova veža je zvonica farského kostola; túto renesančnú stavbu postavili okolo roku 1530 ako obrannú vežu; pri oprave rímskokatolíckeho kostola v roku 1890 dostala aj táto veža dnešný charakter; prestavbou v roku 1941 dostala veža novú vyhlídkovú ochodzu; pôvodné zvony na veži boli zničené počas I. svetovej vojny, od roku 1923 je na veži šesť zvonov/, tvorí neodmysliteľnú siluetu historického centra mesta.

Najstaršou zachovanou pamiatkou na území mesta Žilina je Kostol sv. Štefana kráľa – Národná kultúrna pamiatka v Žiline /nachádza sa na Závodskej ceste v časti Rudiny (nie v Závodí); podľa povesti ho dal postaviť kráľ Štefan I. na počesť víťazstva v bitke proti poľskému kráľovi Boleslavovi Chrabrému; v skutočnosti bol postavený v neskororománskom slohu približne v rokoch 1200 – 1250; bol centrom osád, ktoré sa nachádzali v jeho okolí a existovali už v priebehu 13. storočia; má románske okná, kamennú krstiteľnicu a v jeho interiéri sa nachádzajú vzácne maľby, ktoré objavil v roku 1950 maliar Mojmír Vlkolaček, keďže neskôr boli prekryté ďalšími maľbami; prvé maľby vznikli okolo roku 1260; začiatkom 14. storočia boli namaľované známe postavy 12 apoštolov a niekedy v 15. – 17. storočí boli prvé maľby prekryté uhorských svätcov; kostol je obohnaný hradbami s jednou baštou a bránou; v areáli postavili v 15. storočí Kaplnku Božieho tela, ktorej základy našli archeológovia v roku 1995; vedľa kostola sa nachádza i dnes kaplnka, ktorú postavili neskoršom období/.

V časti Trnove môžeme obdivovať krásny drevený rímskokatolícky kostol Kostol sv. Juraja v Trnovom /NKP, ktorá sa spomína v dokumentoch z roka 1582, je to jednolodňová drevená zrubová stavba v gotickom štýle, strechu má pokrytú šindľom/

V Budatíne môžeme navštíviť Stredoveký zámok s mohutnou valcovitou románskou vežou, v ktorom je umiestnená unikátna expozícia Považského

múzea o histórii drotárskeho remesla, dejín Žiliny a archeológie. K zámku prilieha príjemný park, z ktorého je výhľad na sútok Váhu a Kysuce. /NKP, ktorá v minulosti strážila križovátku obchodných ciest z Ponitria a Považia do Sliezska a Poľska; prestavuje typický nížinný hrad, ktorý v minulosti vzhľadom na svoju polohu v blízkosti sútoku Váhu a Kysuce plnil funkciu kráľovskej tridsiatkovej stanice, kde sa vyberalo mýto od kupcov prichádzajúcich zo Sliezska; začiatkom 14. storočia, počas vlády Matúša Čáka Trenčianskeho, vežu opevnili a pristavali k nej jednotraktový palác; turecké nebezpečenstvo a stavovské povstania boli dôvodom na výstavbu nového, renesančného opevnenia s bastiónmi a vodnou priekopou, v rokoch 1487 – 1798 zaznamenal najväčšie stavebné úpravy – pribudla kaplnka a park; v 18. storočí, keď stratil funkciu pevnosti, bol pristavený na zvyškoch opevnenia barokovo – klasicistický kaštieľ/.

K ďalším národným kultúrnym pamiatkam mesta Žilina patria:

Kostol sv. Barbory a Františkánsky kláštor /NKP – kostol a kláštor františkánov; v roku 1723 františkáni začali s výstavbou barokového kláštora františkánov a kostola svätej Barbory; kláštor s kostolom stavali za mestskými hradbami, čo malo okrem iného symbolizovať spätosť františkánov s jednoduchým ľudom; vežu pristavili ku kostolu v roku 1728; celú stavbu františkánskeho kláštora a kostola dokončili v roku 1731; budova kláštora bola pôvodne iba jednoposchodová, druhé poschodie pristavili až po prvej svetovej vojne, v roku 1924/.

Rosenfeldov palác /NKP – secesný palác, ktorý postavil obchodník Ignác Rosenfeld v roku 1907 podľa projektov architekta Mikuláša Rautera; je zmenšenou napodobeninou viedenského zámku Belveder; Rosenfeldov palác je najvydarenejšia secesná pamiatka v meste a v minulosti mala povest' najkrajšej budovy; je hodnotnou ojedinelou ukážkou slohovo čistej architektúry obdobia secesie zo začiatku 20. storočia s významnými architektonickými a umeleckými hodnotami/.

Finančný palác v Žiline, dnes budova Dexie banky /NKP – postavený v rokoch 1930-1931; budovu naprojektoval v roku 1929 významný slovenský architekt Michal Maximilián Scheer; na Slovensku ojedinelá budova s motívom skleneného valca na nároží; na prvý pohľad sú to akoby dve rôzne budovy, bočné fasády s výrazným vertikálnym členením majú iný charakter ako predná fasáda, vstup s mohutnou markízou je podopretý štyrmi piliermi, nad ňou sa týči polvalec vystupujúci z hladkej plnej steny, zasklenená stena polvalca dáva budove eleganciu, v roku 1949 nadstavili štvrté poschodie/.

Evanjelický kostol v Žiline /NKP – postavený v rokoch 1935 – 1936; jedná sa stavbu jediného evanjelického kostola v Žiline, ktorý projektoval nestor slovenských architektov Milan Michal Harminc; na budove fary je pamätná tabuľa pripomínajúca život evanjelického biskupa Fedora F. Ruppeldta (1886-1979), ktorý pôsobil v Žiline a vo vnútri kostola je veľká pamätná tabuľa venovaná 350. výročiu zasadnutia Žilinskej synody/.

Neologická synagóga /NKP – projektovaná významný nemecký architekt Peter Behrens (1868 – 1940); je jediným jeho sakrálnym dielom; budova je vrcholne majstrovským dielom s uplatnením maurských prvkov; architekt bol inšpirovaný hrobom Ráchel, ktorý je medzi Jeruzalemom a Betlehemom; synagóga bola postavená v rokoch 1929 – 1931; priestor modlitebne je zakrytý železobetónovou kupolou s priemerom až 16 m, na ktorej je medený plech; kupola je korunou stavby, ojedinelý stavebný prvok v Žiline, pripomína orientálny pôvod náboženstva; stavba synagógy sa zaraďuje k jedinečným stavebným pamiatkam z celoslovenského hľadiska/.

Immaculata /NKP – Mariánsky stĺp s Immaculátou sa nachádza takmer uprostred Mariánskeho námestia; postavili ho jezuiti v roku 1738 na počesť ukončenia rekatolizácie v meste; baroková socha Nepoškvrnenej Panny Márie je umiestená na podstavci s reliéfom sv. Floriána; sochu postavili v r. 1738 zásluhou finančného daru Žilinčana Jozefa Matulaja; autorom sochy bol kamenár Václav Petráš z Řetechova pri Uhorskom Brode a rezbár Jozef Veisman/.

Stará radnica /NKP – budova starej radnice má zachovalú gotickú pivnicu; od stredoveku slúžila svojmu účelu – vtedy niesla názov Curie; výraznou rekonštrukciou prešla za primátora Ing. Jána Slotu v roku 1993 – stala sa skutočne reprezentačnou radnicou; na radnici od roku 1994 pribudla aj zvonkohra, ktorá hrá melódiu každú celú hodinu; v budove radnice sú reprezentačné priestory mesta, zasadá tu Mestské zastupiteľstvo, na prízemí je sobášna miestnosť a na poschodí pracovňa primátora; terajší sloh budovy je eklekticizmus/.

Archeologická lokalita hradiska na vrchu Straník /NKP – zo Straníka, ktorý je vysoký 768,9 metrov, je ojedinelý kruhový výhľad na hlavný hrebeň Malej Fatry, Strážovské vrchy, Kysucké vrchy, Javorníky a Žilinskú kotlinu; na vrchu Straník bolo zistené rozsiahle hradisko 6 ha s osídlením mladšej doby bronzovej a v mladšej dobe železnej; archeologická lokalita je národnou kultúrnou pamiatkou/.

Nezbudská Lúčka

Obec Nezbudská lúčka je vhodným východiskom túry na **Starý hrad (Varínsky hrad)**. Vypína sa na skalnej ostrohe na pravom brehu Váhu. Vznikol v 13. storočí, bol sídlom lúpežných rytierov Pongrácovcov, ktorí tu neoprávnene vybrali mýto od pltníkov splavujúcich dolu Váhom drevo z karpatských lesov. Z rozvalín hradu a najmä skalky povyššie neho je nádherný výhľad na Domašínský meander v prielome Váhu. Prírodnou zaujímavosťou v okolí Nezbudskej Lúčky je lom, v ktorom sa v minulosti ťažil prírodný asfalt.

Strečno

Na skalnatom brale pri obci Strečno sa týčia čiastočne obnovené múry rovnomerné ho hradu u konca 13. storočia. V minulosti bol sídlom veľkého panstva, medzi jeho pánmi bol napríklad aj František Vešeláni. V roku 1674 zničili hrad cisárski vojaci do takej miery, že sa stal neobývateľný a postupne sa zmenil na ruinu. Po obnove ho sprístupnili verejnosti. Je vyhľadávanou turistickou atrakciou, podobne ako letné splavovanie prielomu Váhu na pltiach. Zaujímavý výhľad do krajiny poskytuje aj pamätník na vršku zvonica, ktorý postavili na pamiatku francúzskych partizánov padlých počas SNP.

Terchová

V obci Terchová sa nachádza monumentálna socha Jánošíka, ktorá je vyrobená z oceľového plechu a vysoká je 7 metrov. Viac sa o zbojníkovi Jánošíkovi dozvieme v expozícii Považského múzea. Cestu za poznaním slávneho zbojníckeho kapitána môžeme obohatiť aj návštevou terchovského lazú Jánošíkovci, kde sa Jánošík 25. januára 1688 narodil.

Lietava

Medzi obcami Lietava a Lietavská Svinná- Babkov stojí od 13. storočia jeden z našich najväčších hradov. Jeho názov Lietava sa podľa povesti spája so slovanskou bohyňou Lietavou, ktorej obetisko na tomto mieste v dávnych dobách stálo. Medzi šľachty, ktorej hrad v minulosti patril, sú najznámejší Turzovci, mocný uhorský palatín Juraj Turzo sa tu dokonca narodil. Mohutné panské sídlo bolo predmetom dedičstva deleného medzi Turzove dcéry. Ako sporný majetok nemal poriadneho správcu a v 18. storočí spustol. Dnes sa uskutočňuje jeho rozsiahla obnova, na ktorej sa zúčastňuje mnoho dobrovoľníkov.

Rajec

Charakteristika mesta a obyvateľstva mesta Žilina

Počet obyvateľov k 31.5.2010 – 84 675; prevládajú príslušníci rímskokatolíckej cirkvi /74,91%/ - od roku 2008 je Žilina sídlom rímskokatolíckeho biskupstva.

Rozloha mesta Žilina je 80,03 km².

Mesto Žilina sa člení na 19 mestských častí: Staré Mesto, Hliny, Hájik, Solinky, Vlčince, Rosinky, Trnove, Mojšova Lúčka, Bytčica, Závodie, Bánova, Žilinská Lehota, Strážov, Budatín, Považský Chlmec, Brodno, Vranie, Zádubnie a Zástranie

Priemysel mesta Žilina:

Považské chemické závody a.s. – orientujú svoj výrobný program na niektoré vybrané chemické čisté látky, napr. kyselinu sírovú; medzi hlavné výrobné produkty však možno zaradiť aj kaprolaktán, metylmetakrylát, blokový a susperzný polymetylmetakrylát; v podniku sa vyrábajú aj výrobky spotrebného charakteru – plástové okná, drezy, kuchynské zariadenia

Dong Hee Slovakia, s.r.o. Žilina – je súčasťou kórejskej skupiny Dong Hee Industrial Co – areál závodu je vybudovaný v katastri obce Strečno, v závode sa vyrábajú palivové nádrže, predné a zadné chassy do automobilov KIA Žilina a Hyunday Ostrava.

HYSKO Slovakia Žilina – zakladateľom je kórejská firma Hyundai Hysco Co; Ltd. – spoločnosť spracováva oceľové plechy pre automobilový priemysel, ktorých hlavným odberateľom je spoločnosť KIA Motors Slovakia, s.r.o. – nachádza sa v priemyselnom areáli východne od Žiliny pri automobilke KIA Motors Slovakia.

KIA Motors Slovakia s.r.o. Žilina – výroba automobilov KIA; so začiatkom výroby – december 2006; s počtom zamestnancov cca 3000; výrobná kapacita a produkty: 300 000 automobilov ročne, 3 modely automobilov, 4 typy motorov;

V minulosti bol Rajec významnejším mestom ako dnes, dokonca viac ako neďaleká Žilina. Aj keď jeho historickú zástavbu do určitej miery nahradili novostavby, zachovalo sa tu niekoľko pôvodných meštianskych domov. Takým je renesančný dom zo 17.storočia s kamennou pavlačou a arkádami na južnej strane námestia, v ktorom sídli regionálne Mestské múzeum. Vnútri námestia stojí renesančná radnica zo 16.storočia. V kostole sv. Ladislava zo 14.storočia je vzácna orgánová skriňa historického orgánu z roku 1771. Postavili ho chýrni rajeckí staviteľia orgánov bratia Pažickí.

Rajecká Lesná

Do tejto pútnickej obce v Rajeckej doline sa chodí kvôli zázračnej soche Panny Márie a slávnemu Slovenskému betlehemu v Dome Božieho narodenia vedľa kostola. Jeho tvorcom je miestny ľudový rezbár Jozef Pekara. Slovenský betlehem je veľkou obrazovou učebnicou slovenského zemepisu a dejepisu. Nachádza sa tam z dreva vyrezaný súbor významných národných symbolov a pamiatok, v ktorom sú zastúpené prakticky všetky regióny od Bratislavy až po východné Slovensko. Sú tu hrady, kostoly, radnice, meštianske domy, ľudové stavby, ale aj národný vrch kriváň. V Slovenskom Betleheme nachádzame asi 300 drevených postavičiek, z ktorých je asi polovica pohyblivá. Majster Pekara svoje dielo doplňoval až do roku 2002, dnes ho možno považovať za ukončené.

Čičmany

V obci je významný súbor drevených maľovaných domov, ktorý je od roku 1977 pamiatkovou rezerváciou ľudovej architektúry. Zlé jazyky hovoria, že ako prví čičmianske domy maľbou vyzdobili českí turisti. Mýlia sa. Tradícia maľovania ornamentov na fasády dreveníc je najmenej 200 rokov stará. Nanášanie obrazov z bieleho vápna nebolo len vecou estetiky či umenia, ale malo aj konzervačnú a ochrannú funkciu. V jednoposchodovom

Radenovom dome zriadili národopisnú expozíciu Považského múzea v Žiline. V roku 1986 pribudla ďalšia expozícia v Gregorovom dome o bývaní v Čičmanoch na začiatku 20. storočia.

MOBIS Slovakia s.r.o. Žilina – člen HYUNDAI MOTORS GROUP KOREA – dodáva 40% vybavenia automobilov Kia /palubné dosky, predný panel, predný a zadný nárazník, prednú a zadnú nápravu/; závod je umiestnený v priemyselnom parku východne od Žiliny pri automobilke KIA Motors Slovakia.

Elektrovod Žilina a.s. – zabezpečuje výrobu, povrchovú úpravu a dodávku priehradových, rámcových a pomocných oceľových konštrukcií všetkých druhov v Žiline pre západoeurópsky trh;

Tento Žilina – Metsä Tissue, a.s. – popredný výrobca papierových hygienických produktov v strednej a východnej Európe; vyrába toaletný papier, kuchynské utierky a hygienické vreckovky; zamestnáva cca 600 ľudí; v roku 2006 došlo k uzavretiu zmluvy s fínskou spoločnosťou Metsä Tissue, a.s. a prevzala plné vlastníctvo Tento a.s. Žilina; názov Tento zostane produktovou značkou Metsä Tissue.

Žilinská teplárenská, a.s. Žilina – cieľom je nákup, rozvod a odbyt elektriny a tepla, vrátane poskytovania služieb súvisiacich s dodávkou, odberom a alebo používaním elektriny a tepla; zabezpečuje zásobovanie teplom, výrobou a rozvodom elektrickej energie, inštaláciou a opravami elektrických strojov a prístrojov, revíziou elektrických zariadení sietí, montážou a opravou meracej a regulačnej techniky, odbornými prehliadkami a skúškami plynových zariadení, opravou a údržbou plynových zariadení, odbornými prehliadkami a skúškami tlakových zariadení, opravou a montážou určených meradiel – vodomery, merače tepla

Stavebné podniky v meste Žilina:

TBG Doprastav a.s., Betonáreň Žilina – od roku 2006 – ťažiskom činnosti podniku je výroba transport betónu vrátane komplexných dopravných služieb a poradenstva; spoločnosť dodáva betónové zmesi v regióne Slovenska /13 stálych betonární/

Stavizol, s.r.o. – vykonáva priemyselné novostavby, novostavby občianskej vybavenosti, rekonštrukcie priemyselných stavieb a objektov občianskej vybavenosti

Slovpanel a.s. Žilina – zabezpečuje pozemné a inžinierske stavby, stavby budov, bytovú výstavbu /stavba rodinných domov/, výroba výrobkov z betónu a cementu,

Pozemné stavitelstvo Žilina, a.s. – zameraná na riadenie prípravy projektov a realizáciu výstavby objektov pozemných stavieb, dopravných stavieb a inžinierskych stavieb; realizuje bytovú výstavbu, výstavbu škôl, obchodno zábavných centier, hypermarketov, priemyselných areálov, čerpacích staníc pohonných hmôt /EuroMax Žilina,

TUBAU DANICON holding a.s. – zameriava sa na podzemné stavitelstvo /cestné tunely, podzemné objekty vodných elektrární, vodné privádzače, veľkopriestorové podzemné diela, budovanie podzemných tesniacich stien, hĺbenie stavebných jám, zaistovanie svahov, budovanie inžinierskych sietí – kanalizácii a vodovodov

Váhostav SK a.s. Žilina – buduje cesty, mosty, tunely, dopravnú infraštruktúru diaľnic a rýchlostné železničné koridory; orientuje sa na výstavbu priemyselných komplexov, vytvára infraštruktúru priemyselných parkov, ekologických a vodohospodárskych stavieb; stavia bytové domy, administratívne budovy, obchodné centrá; zameriava sa aj na výrobu a montáž prefabrikátov

SLOVASFALT spol. s.r.o. Žilina – špecializuje sa na výstavbu ciest, diaľnic, letísk, asfaltobetónových tesnení, nádrží a skládok – najmodernejšími technológiami v špičkovej kvalite

Potravinárstvo:

PEZA Žilina – člen skupiny United Bakeries – výroba pekárenských výrobkov

Chemický priemysel:

POR SH+ Žilina – výroba tepelnoizolačných materiálov, tzv. sivý polystyrén – fasádny zatepl'ovací polystyrén

SK – FOTOS Žilina – výroba plastových výrobkov – technické výstreky s uplatnením v stavebníctve – zatepl'ovacie a kotviace hmoždinky, strojárstve a elektrotechnickom priemysle – svietidlá Mareco Luce;

Drevospracujúci priemysel:

JAF HOLZ Slovakia Žilina – výroba veľkoplošných materiálov, reziva a dých, preglejok, dosiek, dverí, zárubní, podláh a i.